

Bilgi Yönetimi Dergisi

Cilt: 2 Sayı: 2 Yıl: 2019

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/by>

İnceleme Yazıları

Makale Bilgisi

Gönderildiği tarih: 07.12. 2019
Kabul tarihi: 10.12. 2019
Yayınlanma tarihi: 31.12. 2019

Article Info

Date submitted: 07.12. 2019
Date accepted: 10.12. 2019
Date published: 31.12. 2019

Anahtar sözcükler

Milli e-arşiv bilgi sistemi, milli
arşiv veri merkezi, kuantum
teknolojileri, RPA

Keywords

National e-archive information
system, national archive data
center, quantum technologies,
RPA

ORCID

0000-0001-5861-9779

Milli e-Arşiv Bilgi Sistemi Ağı ve Veri Merkezi Yapılanma Önerisi: Yenilikçi Teknolojiler-Yeni Nesil Arşivciler-Yapay Zekâ ve Ötesi ...

*Establishment of National e-Archive Information System
Network and Data Center: Innovative Technologies-Next
Generation Archivists-Artificial Intelligence and Beyond ...*

Fahrettin ÖZDEMİRCİ

Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi,
ozdemirci@ankara.edu.tr

Öz

Günümüzde kurumlarda iş ve işlem süreçleri elektronik ortamlarda yenilikçi bilgi teknolojilerinin kullanıldığı bilgi yönetim sistemleri ile gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda bilgi yönetimi ve bilgi güvenliği, büyük veri, robotik süreç otomasyonu, makine öğrenmesi, yapay zekâ, kuantum teknolojileri gibi bilgi yönetim sistemlerini etkileyen uygulamalar kurumların ve devletin öncelikli gündemleri arasına girmiştir. Arşivler, devletlerin ve toplumların bağımsızlık simgesi olarak tarihin her döneminde öne çıkmıştır. Bilgi çağında arşivlerin varlığını güçlendirerek sürdürmesine milletlerin, devletlerin her zamankinden daha fazla ihtiyacı vardır. Arşivler gelişen teknoloji ile birlikte evirilmekte, bir değişim ve dönüşüm yaşanmaktadır. Bu değişim ve dönüşümü iyi yönetmek yalnızca bir sorumluluk değil zorunluluktur. Geçmiş ve bugünü geleceğin dünyasına taşımak istiyorsak arşivlerimizi bugünün şartlarına uygun yapılandırmak ve geleceğe taşımak zorundayız. Yapay zekâ, makine öğrenmesi, robotik süreç otomasyonu, kuantum teknolojileri gibi gelişmeleri belge yönetimi ve arşiv süreçlerine uygulamak zorundayız. Çünkü artık insanlık bilgi sistemleri üzerinden yönetilmektedir, bu sistemlerin ana unsuru/olgusu da veri, bilgi ve belgedir. Devletin kurumları, yönettiği veri ve bilgilerini daha güvenli ortamlarda yönetmek için yenilikçi teknolojileri kullanmaları ve 'Kurumsal e-Arşiv Veri Merkezleri'ni geliştirmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda 'Milli e-Arşiv Bilgi Sistemi ve Milli Arşiv Veri Merkezi'* yapılandırılmalıdır. Belge yönetimi ve arşivcilik doğal yolla yok olacak bir alan, bir meslek değildir, ancak güncelliğini yitirme şeklinde yok olabilir. O zaman bu alanı, mesleği dönüştürmeliyiz, yeni boyut kazandırmalıyız.

Abstract

Today, business and transaction processes in institutions are realized with information management systems that use innovative information technologies in electronic environments. In this context, applications affecting information management systems such as information management and information security, big data, robotics process automation, machine learning, artificial intelligence, quantum technologies have been among the priorities of institutions and government. Archives have become prominent in every period of history as a symbol of independence of states and societies. In the information age, nations and states need archives more than ever before. Archives are evolving with developing technology and a change and transformation is experienced. Managing this change and transformation well is not only a responsibility but a necessity. If we want to carry the past and the present into the world of the future, we have to structure our archives in accordance with today's conditions and move them to the future. We have to apply developments such as artificial intelligence, machine learning, robotic process automation, quantum technologies to records

* Bu çalışmada 'Milli Arşiv', 'Devlet Arşivleri Başkanlığı' için kullanılmıştır. Tüm dünyada olduğu gibi 'Devlet Arşivleri' yerine 'Milli Arşiv' kullanılmalıdır.

management and archive processes. Because humanity is now governed through information systems, the main element/phenomenon of these systems is data, information and records. Government agencies need to use innovative technologies and develop 'Enterprise e-Archive Data Centers' to manage their data and information in more secure environments. In this context, 'National e-Archive Information System and National Archive Data Center' should be configured. Records management and archiving is not a profession that will vanish naturally, but it can disappear in the form of outdated. Then we have to transform this field, the profession, and bring a new dimension.

1. Giriş

Kişisel, toplumsal, kurumsal, kamusal boyutlarıyla idari, mali, hukuki değerleriyle kurumsal ve bilimsel içerikli bilgi kaynaklarını barındıran bilgi merkezi olarak bilgi çağının yapıtaşlarından birisini arşivler oluşturmaktadır. Bilgi merkezi olarak arşivler, devletlerin ve toplumların bağımsızlık simgesi olarak tarihin her döneminde öne çıkmıştır. Arşivler, kişisel ve toplumsal yaşamımızla, kurum ve devlet yönetimimizle ilgili belgelere duyduğumuz güveni temsil eder, devlet ve millet olarak kalıcılığımıza olan inancımızı simgeler. Bilgi çağında arşivlerin varlığını güçlendirerek sürdürmesine milletlerin, devletlerin her zamankinden daha fazla ihtiyacı vardır. Bilgi çağında da arşivler teknoloji ile birlikte evirilmekte, bir değişim ve dönüşüm yaşanmaktadır. Bu değişim ve dönüşümü iyi yönetmek yalnızca bir sorumluluk değil zorunluluktur. Geçmiş ve bugünü geleceğin dünyasına taşımak istiyorsak arşivlerimizi bugünün şartlarına uygun yapılandırmak ve geleceğe taşımak zorundayız.

Yapay zekâ, makine öğrenmesi, robotik süreç otomasyonu, kuantum teknolojileri gibi gelişmeleri belge yönetimi ile arşiv iş ve işlem süreçlerine uygulamak zorundayız. Çünkü artık insanlık bilgi sistemleri üzerinden yönetilmektedir, bu sistemlerin ana unsuru/olgusu da veri, bilgi ve belgedir. Bu bağlamda "belgesini yönetenler kurumlarını, bilgisini yönetenler insanları ve toplumları yönetir. Diğer bir ifade ile belgesini yönetemeyenler kurumlarını, bilgisini yönetemeyenler insanları ve toplumları yönetemezler" (Özdemirci, 2019).

2. Dijital Dönüşüm Sürecinde EBYS ve Arşivler

Günümüzde hızla gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri ile kurumlarda iş ve işlem süreçleri elektronik ortamlarda çağımızın gerektirdiği yenilikçi bilgi teknolojilerinin kullanıldığı bilgi yönetim sistemleri ile gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda bilgi yönetimi ve bilgi güvenliği, büyük veri, robotik süreç otomasyonu, makine öğrenmesi, yapay zekâ, kuantum teknolojileri gibi bilgi yönetim sistemlerini etkileyen uygulamalar kurumların ve devletin öncelikli gündemleri arasına girmiştir.

Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS)'nin ülke geneli bir yazışma platformuna dönüşmesi ülkenin dijital dönüşümü için en önemli adımlardan birisi olacaktır. EBYS ve e-Arşiv sistemleri, kurumsal bilgi sistemlerinin omurgasını oluşturmaktadır. Kurumlar açısından baktığımızda EBYS ve e-Arşiv uygulamaları bir dönemin başlangıcıdır ve bir dönüşümü tanımlamaktadır. EBYS (Elektronik Belge Yönetim Sistemleri) ve e-Arşiv Sistemleri bu değişim ve dönüşümden en çok etkilenecek sistemler olarak değerlendirilmektedir. Zira EBYS ve e-Arşiv Sistemleri kurumsal ve ulusal bilgi sistemlerinin omurgasını oluşturmaktadır.

Kurumlar ve devlet fiziksel ve zihinsel olarak büyüme süreçlerinde öğrendiklerini geleceğe taşıyabilmek için kurumsal ve toplumsal bellek olan arşiv veri merkezlerini oluşturma ve kullanma konusunda kendilerini geliştirmek zorundadır. Kurumsal ve yönetsel değişim ve gelişim açısından bilginin güvenli platformlarda üretimini, yetkiler çerçevesinde etkili paylaşımını sağlayacak yapılar bilgi ve belge yönetiminde yenilikçi yaklaşımlar sayesinde mümkün olabilecektir.

3. Veri Merkezi Olarak Arşivler ve Milli e-Arşiv Bilgi Sistemi Ağı

Güvenlik açısından bulut bilişim endişe yaratırken, yerel veri merkezleri önemini artırmaktadır. Bu bağlamda e-belge, e-arşiv, e-devlet gibi uygulamaların mimarileri ve teknik altyapıları değişime uğramaktadır ve uğrayamaya devam edecektir. Yerel veri merkezi temelli Ulusal Veri Merkezi yapılanması ön plana çıkacak ve ulusal güvenli ağ yapılar kaçınılmaz olacaktır. Yerelden küresele giden yapı, küreselden yerele giden yapıya doğru evirilmektedir ve evirilmeye devam edecektir.

Devletin kurumları bazında ve ulusal düzeyde arşivler kurması, bilgiye sahip olmak istediğinin, bilgiyi yönetmek istediğinin, bilgiyi yönetme ihtiyacının bir göstergesi ve modelidir (Torunlar ve Özdemirci, 2019, 3). Ancak günümüzde bu model nasıl yapılandırılmalıdır.

Kurumsal bellek varsa, ‘Kurumsal Zekâ’ da vardır. Bu bağlamda öncelikle Kurumsal e-Arşiv Veri Merkezleri yapılandırılmalıdır. Devletin kurumları, yönettiği veri ve bilgilerini daha güvenli ortamlarda yönetmek için yenilikçi teknolojileri kullanmaları ve ‘Kurumsal e-Arşiv Veri Merkezleri’ni geliştirmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda ‘Millî e-Arşiv Bilgi Sistemi ve Millî Arşiv Veri Merkezi’ yapılandırılmalıdır. 16.07.2018 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 11 Sayılı ‘Devlet Arşivleri Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’, ‘Devlet Arşiv Ağı ve Devlet Arşivi Veri Merkezini oluşturma’ görevini Devlet Arşivleri Başkanlığı’na vermektedir.

4. Millî e-Arşiv Bilgi Sistemi Ağı ve Millî Arşiv Veri Merkezi Projesi

Kurumsal e-arşiv veri merkeziden yola çıkarak ‘Millî e-Arşiv Veri Merkezi Ağı’na gidiş sağlanmalıdır. Bundan sonraki öngörümüz ve hedefimiz ulusal bellek olarak ‘Millî e-Arşiv Bilgi Sistemi Ağı ve Veri Merkezi’ne gidiş olmalıdır. Bunun altyapısını oluşturmamız ve merkezine ‘EBYS ve e-Arşivi’ koymamız gerekmektedir. Bunun için kurumlarda ‘EBYS ve e-Arşiv Sistemleri’nin yapılandırılması ve yönetimi önem taşımaktadır.

Bu bağlamda çeşitli toplantılarda dile getirdiğim, 10 Ekim 2019 tarihinde gerçekleştirilen 4. e-BEYAS 2019 Sempozyumu Açış Konuşması’nda da gündeme getirdiğim ve sonrasında TÜRKSAT Genel Müdür Yardımcısı ile birlikte Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı/Başkanı’na da sunduğumuz proje fikrimizi ve önerimizi paylaşmak isterim.

Bu bağlamda ‘Millî e-Arşiv Bilgi Sistemi Ağı ve Veri Merkezi’ yapısını bir şema ile göstererek kısaca açıklamak yararlı olacaktır.

Şema-1: Millî e-Arşiv Bilgi Sistemi Ağı ve Millî Arşiv Veri Merkezi (Özdemirci, 10 Ekim 2019 e-BEYAS Sempozyumu Açış Konuşması)

Kısaca ‘Milli e-Arşiv Bilgi Sistemi’ olarak ifade ettiğim Proje temelde 5 amaca hizmet edecek elektronik bir platform oluşturmayı hedeflemektedir.

4.1. Projenin Amacı

Gerek Devlet Arşivleri’nin gerekse mükellef kurum ve kuruluşların iş ve işlemlerini yürütürken, yönetim etkinliklerini yerine getirirken üretmiş oldukları belgelerden arşiv niteliği kazananların güvenli ve sürdürülebilir bir platforma yönetilmelerini sağlayacak, kurum ve kuruluşların EBYS uygulamaları ile entegre çalışarak, EBYS uygulamalarında ürettikleri belgeler ile kurumsal belleği oluşturan geriye dönük farklı fiziksel ortamlarda bulunan arşiv belgelerinin dijital ortama taşınarak birlikte yönetimini sağlayacak, mükellef kurumların Devlet Arşivlerine arşiv belgelerinin transferini ve yönetimini gerçekleştirecek, Devlet Arşivlerinde araştırma yapacaklara güvenli ve erişilebilir platform sunacak bir “Milli e-Arşiv Bilgi Sistemi” geliştirmektir.

4.2. Milli e-Arşiv Bilgi Sistemi Ağı ve Veri Merkezi Yapılanması Önerisi

Devlet Arşivlerinin görev ve yükümlülükleri kapsamında iş ve işlem süreçlerinin bir sistem içerisinde yönetimini sağlayacak güvenli ve sürdürülebilir elektronik bir platform olacaktır. Bu platform temelde beş bileşenden oluşacaktır. Bunlar;

- e-Arşiv Belgeleri (Elektronik Belgeler) Yönetim Modülü
- e-Arşiv Belgeleri (Elektronik Belgeler) Transfer Modülü
- Dijital Arşiv Belgeleri Yönetim Modülü
- Devlet Arşivleri Araştırmacı Modülü
- Veri-Bilgi ve Belge Analizi Modülü
- Milli e-Arşiv Sistemi analiz sürecinde ortaya çıkacak ihtiyaçlar doğrultusunda diğer modüller

(1) *e-Arşiv Belgeleri (Elektronik Belgeler) Yönetim Modülü:* Devlet Arşivleri kendisine mükellef kurumlardan intikal edecek (transfer edilecek) e-Arşiv Belgelerini (Elektronik Belgeler), belge yönetimi ve arşiv disiplininin öngördüğü yapıda, ulusal ve uluslararası standartlara, mevzuata uygun yönetebileceği bir modül olacaktır.

(2) *e-Arşiv Belgeleri (Elektronik Belgeler) Transfer Modülü:* Milli Arşive (Devlet Arşivleri Başkanlığı’na) arşiv belgelerini göndermekle mükellef olan kurum ve kuruluşların EBYS Uygulamaları ile entegre çalışacak e-Arşiv Belgeleri (Elektronik Belgeler) Transfer Modülü Yazılımı oluşturulacaktır. Bu modül mükellef kurumların arşiv niteliği kazanan e-belgelerini Devlet Arşivlerine göndermek için kullanılacaktır. Mükellef kurumlar bu yapı aracılığı ile kendilerine tanınan yetkiler doğrultusunda güvenli bir biçimde e-belgelerini transfer edebileceklerdir. Transfer kuralları, format, mükellef kurum sorumlulukları Devlet Arşivleri tarafından belirlenecektir. Proje kapsamında bu konulara ilişkin kurallar, kılavuzlar vb. hazırlanacaktır.

(3) *Dijital Arşiv Belgeleri Yönetim Modülü:* Devlet Arşivlerinin ve mükellef kurumların fiziksel ortamlarda bulunan arşiv malzemelerini e-ortama taşımak ve yönetmek için Dijital Arşiv Belgeleri Modülü Yazılımı geliştirilecektir. Bu yazılım gerek Devlet Arşivlerinde gerekse kurumlarda dijitalleştirme çalışmaları ve dijitalleştirilen belgelerin yönetimi için kullanılacaktır.

(4) *Devlet Arşivleri Araştırmacı Modülü:* Bu modül gerek Devlet Arşivlerinde gerekse mükellef kurumların arşivlerinde bulunan ve Devletin Arşivlerini oluşturan araştırmaya açılmasında yasal olarak engel bulunmayan arşiv belgeleri tek noktadan araştırılmasına izin verilecek bir yapı olarak çalışabilecektir.

(5) *Veri-Bilgi ve Belge Analizi Modülü:* Ulusal ve Uluslararası platformlarda Devletin ihtiyaç duyduğu veri-bilgi ve belgelere hızlı bir şekilde erişilerek raporlar hazırlanması ve Devletin yöneticilerine sunulmasını sağlayacak modüldür. Tüm modüllerde kullanılacağı gibi özellikle bu modülde yapay zekâ ve makine öğrenmesi uygulamalarının kullanılarak veri ve bilgi analizleri yapılabilecektir.

İlk etapta ‘Milli e-Arşiv Bilgi Sistemi’ 5 bileşenden oluşan bir sistem olarak öngörülmektedir. Sistemin mimarisinin çıkarılması ve oluşturulması amacıyla yapılacak analiz çalışmaları sürecinde ortaya çıkan gereksinimler doğrultusunda yeni bileşenler de sisteme dahil edilebilecektir.

e-Devlet uygulamalarının ana ekseninde kurumsal bilgi ve belge yönetimi ile bilişim sistemlerinin geliştirilmesi yer almaktadır. Bu bağlamda teknik altyapının oluşturulması, milli yazılımların geliştirilmesi, kurumsallaştırılması, yetkin kişilerce yönetilmesi ve sürdürülebilirliklerinin sağlanması toplumun, kurumların ve devletin geleceği için üzerinde durulması gereken önemli bir boyutu oluşturmaktadır.

Çalışma öncelikle Milli e-Arşiv Bilgi Sistemi mimarisinin çıkarılmasını gerektirmektedir. Çalışmanın belge yönetimi ve arşiv uygulamalarında deneyime ve akademik bilgi birikimine sahip Ankara Üniversitesi Belge Yönetimi ve Arşiv Sistemi (BEYAS) Koordinatörlüğü ile yine belge yönetimi ve arşiv sistemi yazılımlarında deneyim ve bilgi birikimine sahip olan TÜRKSAT böyle bir projenin en önemli paydaşları olacaktır. Projenin en önemli boyutlarından birisini sistemin yazılım/yazılımlarının geliştirilmesi oluşturmaktadır. Yazılımın yerli olması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması önem taşımaktadır. Bu bağlamda kamunun bilişimcisi olan TÜRKSAT tarafından geliştirilmelidir. Proje paydaşları ve Proje Ekibi gereksinim duyulan analizlerin yapılması, sistem mimarisinin çıkarılması, sistemin gerektirdiği yazılımların geliştirilmesi vb. dikkate alınarak oluşturulmalıdır.

4.3. Projenin Getirileri

- Milli e-Arşiv Bilgi Sistemi Ağı ve Veri Merkezi’nin gerektirdiği tüm yazılımlar yerli olacaktır.
- Mükellef Kurum ve Kuruluşların kullanımı için de geliştirilen modüller, mükellef kurumlara kurulacak ya da kullanım erişim ucu verilecektir. Mükellef kurumların bu konudaki ihtiyaçları için ayrıca zaman ve para harcamalarına gerek kalmayacak ve kurumlararası uyumsuzluklarla karşılaşılacaktır.
- Mükellef her kurumun bu sistemi ayrı kurarak harcaacağı maliyetten ciddi anlamda tasarruf sağlanacaktır.
- Standart uygulamalar gerektiren e-belge yönetimi ve arşiv işleri standartlaştırılmış olacaktır.
- Ulusal e-Belge Yönetimi ve e-Arşiv Standartlarımız geliştirilecektir.
- Milli e-Arşiv Sistemi Politikası geliştirilecektir.
- Devlet Arşivleri için e-Arşiv Belgelerinin yönetimi kolaylaşacak ve kontrolü elinde tutarak Devletin, Millettin belleğini geleceğe taşıyacaktır.
- Milli Arşivler dünyada bağımsızlığın simgesi olarak kabul edilmektedir. Milli e-Arşiv Sistemi ile Devlet Arşivleri varlığını daha güçlü olarak hissettirecektir ve Devletin önemli bir veri ve bilgi merkezi olarak öne çıkacaktır.

5. Yenilikçi Teknolojiler-Yeni Nesil Arşivciler-Yapay Zekâ ve Ötesi ...

Bilginin güvenliği ve erişilebilirliğinin maliyeti, üretim maliyetinden daha fazladır. Bilgiyi üretenler yanında bilgiyi yönetenler her zaman varlıklarını sürdürecektir. Belge yöneticileri ve arşivciler, bilgi yönetenler sınıfında yer alamaz ise mesleki varlıklarını kaybedecekler, klasik arşivcinin iş ve işlevlerini, Robotik süreç otomasyonu (RPA-Robotic Process Automation), yapay zekalar, robotlar üstlenecektir. Bunlara yıkıcı teknolojiler de denilmektedir. Bunlara kısaca bakalım:

5.1. Robotik Süreç Otomasyonu (RPA-Robotic Process Automation) Platformları

RPA, içinde bulunduğumuz dijital çağın yükselen trendidir. Henüz pek duyulmasa da kurumların iş yapış biçimlerini ciddi ölçüde değiştirecek bir otomasyon sistemi olarak değerlendirmek ve dikkate almak zorundayız. Dijital asistanlar olarak ifade edilen robotlar, insan tetiklemesi ve zamanlama kuralları ile 7x24 çalışabilen robotlar olarak kullanılabilir. Bu robotlar ‘Metal Yakalılar’ olarak da isimlendirilmektedir.

Genellikle ilk anda fiziksel bir robotu çağırırsa da RPA, yazılım robotlarına verilen bir isimdir. Özellikle yoğun süreçler için son derece uygundur. Yapay zekâ, makine öğrenmesi gibi uygulamalarla entegre olarak çalıştırıldığında sağlayacağı katkı inanılmaz olacaktır.

Gündelik işlerin ve rutinde yapılanların düzene sokulmasında inanılmaz yerlere gidebilecek teknoloji olarak değerlendirilmektedir. Her gün yapılan rutin işlerin çok daha hızlanması için yapılabilecek modellemeler ile birçok çalışan için tehlike de oluşturacak elbette... Üretmeyen, katma değer odağında çalışmayan kişiler için önümüzdeki 10 yıl gittikçe zorlaşacaktır. RPA kural setleri gerektiriyor. Günlük, rutin, basit, kural bazlı iş ve işlemler yanında kompleks işlerde de kullanılabilir. Yüksek hacimli, standart, belirli kuralları ve kurumsal disiplini olan süreçler rahatlıkla robotlara yaptırılabilir. RPA üzerine makine öğrenmesi, yapa zekâ uygulamaları ve kuantum teknolojileri geleceğin bilgi sistemlerini nasıl etkileyecek, belge yönetimi ve arşivler bundan nasıl etkilenecek! Belge yönetimi ve arşiv çalışmaları belirli kuralları ve kurumsal disiplini olan süreçlerden oluşmaktadır. RPA robotları geliştirmek için süreçler mutlaka iyi analiz edilmelidir.

RPA, makine öğrenmesi, yapay zekâ, veri bilimi ile entegre olabilecek; tek düze süreçlerden ziyade, kompleks, fazla değişkenli, yüklü veri akışının olduğu süreçlerde kullanılabilir bir platformdur. Her sürece nüfuz edebilecek bir yapılanma olarak değerlendirmek gerekir.

- Belge akış süreçlerinde,
- Dosyalama süreçlerinde,
- Değerlendirme-ayıklama-imha süreçlerinde,
- İmza süreçlerinde,
- Belge kontrol süreçlerinde,
- Belge ve veri analizlerinde,
- Bilgi sistemlerinin entegrasyonlarında,
- Envanter hazırlanmasında,
- Verilerin yedeklenmesinde,
- Bilgi güvenliğinde,
- Verilerin maskelenmesinde,
- Bilgi sistemlerinde mevcut süreçler izlenerek süreçlerin belirlenmesi ve tanımlanmasında, vb.

birçok işlemde kullanılabilir. Süreçlerin işletilmesinde gözden kaçan hatalar en aza indirilebilir. RPA gibi yeni teknolojiler ile tekrar eden işler ortadan kaldırılmalıdır.

5.2. Kuantum Teknolojileri ve Yapay Zekâ

Her geçen gün kurumlarda, toplumlarda, devletlerde veri işleme, üretiminde, kullanımında yapay zekâ ve robotik sistemler önem kazanmaktadır. Endüstri 4.0, yapay zekâ uygulamaları hayata dair birçok alanda olduğu/olacağı gibi belge yönetimi ve arşiv alanını da köklü değişikliklere uğratacağını söyleyebiliriz (Ünal ve Özdemirci, 2017, s. 60). Kuantum teknolojileri ve yapay zekâ uygulamaları çok yakında bilgi çağına damgasını vuracak gibi görünüyor. Kuantum teknolojileri bilgi yönetim sistemlerini etkileyecek, bilginin üretilmesine, analizine, kullanımına, yönetimine de farklı boyutlar kazandıracaktır. Kuantum teknolojileri, günümüz teknolojileri ile bilgi yönetiminde ortaya çıkan büyük verinin işlenmesi ve kullanılmasını çok kısa zaman dilimlerinde gerçekleştirecektir.

Yapay zekâ uygulamaları ile birlikte kuantum teknolojilerinin kullanımı insanlığı nereye götürecektir... Kaos mu? Yeni yaşam formları mı? Kuantum teknolojileri ve yapay zekâ bilgi yönetim sistemlerinin, bilgi güvenliği sistemlerinin mimarilerini değişime uğratacak, bilişim teknik altyapısı yeniden kurgulanmak ve geliştirilmek zorunda kalacaktır. Bunlara hazırlıklı olmalıyız. Kuantum bilgisayarlar bilgi sistemlerinde bildiğimiz her şeyi alt-üst edecek bir hareketin başlangıcıdır. Bunu yapay zekâ ile birleştirdiğimizde gelecekteki yaşam formu değişecek gibi görünüyor. Kurumsal mimarilerde, teknik

altyapı mimarilerinde, bilgi sistemlerinin mimarilerinde değişikliği zorunlu kılmaktadır. Bu da kurum yönetim yapılarında, çalışma yöntemlerinde, süreçlerinde değişim demektir. Bazen hoş kavramlar ya da moda kavramlar kullanmaktan hoşlanıyoruz, hatta bunu bir ayrıcalık olarak görüyoruz. Kuantum teknolojileri ve yapay zekâ moda kavramlar değil günümüzün gerçeği, geleceğin ayrıcalığıdır. Bu ayrıcalığı hayata geçirmek zorundayız.

5.3. Yeni Nesil Belge Yöneticisi ve Arşivciler

İçerisinde veri ve bilgi olmayan, bu değişim ve dönüşümün etkilemediği meslek ve çalışma alanı kalmayacaktır. Bu nedenle yapay zekâ ile doğrudan ya da dolaylı desteklenmeyecek bir mesleğin varlığından söz etmek mümkün görünmemektedir. Yapay zekâ veri işleme ve bilgi yönetiminde önemli bir aracımızdır. Geleceğin dünyasında ‘metal yakalılar’ ile insanlar takım halinde çalışacak, ‘mavi-metal yakalılar’, ‘beyaz-metal yakalılar’ vb. mesleklerin ayrılmaz parçası olacaktır.

e-BEYAS Sempozyumları (2014, 2015, 2017, 2019), gündeme getirdiği yeni yaklaşımlarla, alanına kazandırdığı literatürle belge yönetimi ve arşiv alanında yeni bir akımın hareket noktası olmuştur. e-BEYAS Sempozyumları ve çalışmaları farklı disiplinlerden araştırmacı ve uygulamacıları bir araya getirerek yeni bir mesleki kuşak yaratmakta, bilgi ve belge yönetimi disiplininin boyutunu değiştirmektedir. Disiplinlerarası yaklaşımlarla bu akım artık şekillenmeye başlamıştır. Bu değişimi ve gelişimi iyi yönetmek gerekmektedir. Bu akımın içinde olanlar bilgi ve belge yönetiminin geleceğini şekillendirecektir. Arşivlerin geleceğine şekil verenler olacaktır.

Bu bağlamda yeni nesil arşivciler, teknoloji destekli belge yöneticisi ve arşivci niteliklerini bir arada bulundurmalıdır. Yeni nesil arşivciler, teknoloji destekli belge yönetimini bilmelidir. Yeni nesil arşivciler, bir kurumda neleri yöneteceklerini, neleri kapsama alanlarına alacaklarını iyi bilmelidir. Belge yönetimi ve arşivcilik doğal yolla yok olacak bir alan, bir meslek değildir, ancak güncelliğini yitirme şeklinde yok olabilir. O zaman bu alanı, mesleği dönüştürmeliyiz, yeni boyut kazandırmalıyız.

Arşivci, ‘veri bilimci + veri yöneticisi’ olmalıdır ve olacaktır. Belge Yöneticisi, ‘süreç geliştirici + süreç tasarımcısı + süreç yöneticisi’ olmalıdır ve olacaktır. Belge yöneticisi ve arşivciler olarak bu değişime ne kadar uyum sağlayacağımız ya da ne kadar karşı çıkacağımız önemli bir noktayı oluşturmaktadır. Eğer değişim ve dönüşüm bize statü sağlayan mesleklerimiz ile ilgiliyse karşı duruşla hep karşılaşıyoruz, yeni statüler kazanmak için çaba harcamak işimize gelmiyor, rahatımızın kaçmasından rahatsızız. Oysa farkında olmamız gereken nokta istesek de istemesek de dijital dönüşümün iş yapma şekillerimizi, mesleğimizi, yaşam tarzımızı değişime uğrattığıdır.

6. Değerlendirme

RPA + Makine Öğrenmesi + Yapay Zekâ + Kuantum Teknolojileri birbirlerini tetikleyen ve destekleyen teknolojiler olarak geleceğin yaşam formunu oluşturacaktır. Çalışma hayatımızda büyük yer edecek, kurum ve kuruluşların yapısını, insanın yerini ve pozisyonunu ciddi şekilde değiştirecek bu teknolojik uygulamalar ile baş başayız. Devletin bilgilerini devletin kullanmasının önündeki engeller kaldırılmalıdır, yenilikçi teknolojiler bu alana yansıtılmalıdır.

Devletin ve toplumun belleğini oluşturan arşiv belgelerini yenilikçi teknolojik ortamlarda yönetmek bunu ulusal düzeye taşıyacak sistemler kurgulamak, kurmak, işletmek kurumların ve devletin güç kazanmasını sağlayacaktır. Devletin kurumları, yönettiği veri, bilgi ve belgelerini daha güvelli ortamlarda yönetmek için yenilikçi teknolojileri kullanmalı ve ‘Kurumsal e-Arşiv Veri Merkezleri’ni geliştirmelidir. Bu bağlamda ‘Milli e-Arşiv Bilgi Sistemi ve Milli Arşiv Veri Merkezi’ projelendirilerek sürdürülebilir bir yapıda kurgulanmalı ve kurulmalıdır. Belge yönetimi ve arşivcilik doğal yolla yok olacak bir alan, bir meslek değildir, ancak güncelliğini yitirme şeklinde yok olabilir. O zaman bu alanı, mesleği dönüştürmeliyiz, yeni boyut kazandırmalıyız.

Kaynakça

Devlet Arşivleri Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Sayısı: 11), *T.C. Resmî Gazete*, 30480, 16.07.2018.

- e-BEYAS 2019 Sempozyumu: Endüstri 4.0 Sürecinde Bilgi Yönetimi ve Bilgi Güvenliği: eBelge-eArşiv-eDevlet-Bulut Bilişim-Büyük Veri-Yapay Zekâ, 10-11 Ekim 2019, Gölbaşı-Ankara. <http://2019.ebeyas.org/> Erişim: 30.10.2019.
- e-BEYAS 2017 Sempozyumu: Bilgi Sistemleri ve Bilişim Yönetimi: Beklentiler ve Yeni Yaklaşımlar, 19-20 Ekim 2017, Gölbaşı-Ankara. <http://2017.ebeyas.org/> Erişim: 30.10.2019.
- e-BEYAS 2015 Sempozyumu: Kurumsal Belleklerin Geleceği: Dijitalleştirme-Elektronik Arşiv-Elektronik Belge Yönetimi, 21-22 Ekim 2015, Gölbaşı-Ankara. <http://2015.ebeyas.org/> Erişim: 30.10.2019.
- e-BEYAS 2014 Sempozyumu: Elektronik Belge Yönetimi ve Arşiv Uygulamaları, 20-21 Mart 2014, Gölbaşı-Ankara. <http://2014.ebeyas.org/> Erişim: 30.10.2019.
- Özdemirci, F. (2019). “4. e-BEYAS Sempozyumu Açış Konuşması- Prof. Dr. Fahrettin Özdemirci” http://2019.ebeyas.org/wp-content/uploads/2019/11/4_e_BEYAS-2019-Semp_Acis_konusmasi_FO_10_10_2019.pdf. Erişim: 30.10.2019.
- Torunlar, M., Özdemirci, F. (2019). *Bilginin Bilgiyle Savaşı: Belge ve Bilgi Yönetimi Vizyonuyla...* Ankara: Ankara Üniversitesi, BİL-BEM.
- Ünal, M. A. ve Özdemirci, F. (2017). “EBYS (e-BEYAS) ve e-Arşiv sistemlerinde/ uygulamalarında yapay zekâ yaklaşımı”. *Bilgi Sistemleri ve Bilişim Yönetimi: Beklentiler ve Yeni Yaklaşımlar* (s.57-63) içinde. Ankara: BİL-BEM. e-Kitap erişim link: http://bilbem.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/629/2017/12/e_Kitap_BSBY_2017.pdf. Erişim 28.10.2019.